



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

14. rujna 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Obvezno osiguranje građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila – Direktive 72/166/EEZ, 84/5/EEZ, 90/232/EEZ i 2009/103/EZ – Krađa vozila – Prometna nezgoda – Tjelesne ozljede i oštećenja stvari koji su osiguraniku vlasniku vozila nastali kao pješaku – Građanskopravna odgovornost – Naknada štete – Pokriće obveznim osiguranjem – Klauzule o isključenju – Nacionalni propis kojim se osiguranika vlasnika vozila isključuje iz naknade štete od strane osiguranja – Usklađenost s tim direktivama – Pojam „treća osoba koja je žrtva”

U predmetu C-503/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunal da Relação de Évora (Žalbeni sud u Évori, Portugal), odlukom od 16. lipnja 2016., koju je Sud zaprimio 23. rujna 2016., u postupku

Luís Isidro Delgado Mendes

protiv

Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA,

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, A. Arabadjiev (izvjestitelj) i C. G. Fernlund, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA, V. Ferreira Pires, *advogado*,

– za Europsku komisiju, P. Costa de Oliveira, K.-P. Wojcik i B. Rechená, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja

donosi sljedeću

* Jezik postupka: portugalski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 12. stavka 3. i članka 13. stavka 1. Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 2009., L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između Luísa Isidra Delgada Mendesa i Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA (u daljnjem tekstu: CA Seguros) o naknadi štete koju potonji treba isplatiti na ime građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila za štetu koja je L. I. Delgadu Mendesu nastala zbog prometne nezgode.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 U skladu s člankom 3. stavkom 1. Direktive Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 1972., L 103, str. 1., u daljnjem tekstu: Prva direktiva):

„Svaka država članica poduzima sve prikladne mjere [...] kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem. Opseg pokrivenosti i uvjeti osiguravateljnog pokrića trebaju biti određeni na temelju tih mjera.” [neslužbeni prijevod]

- 4 Člankom 1. stavkom 1. Druge direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (SL 1984., L 8, str. 17.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL 2005., L 149, str. 14.) (u daljnjem tekstu: Druga direktiva), predviđalo se:

„Osiguranje iz članka 3. stavka 1. [Prve direktive] obvezno pokriva i oštećenje stvari i tjelesne ozljede.” [neslužbeni prijevod]

- 5 Člankom 2. stavkom 1. navedene direktive određivalo se:

„Svaka država članica poduzima prikladne mjere kako bi osigurala da se sve zakonske odredbe ili ugovorne klauzule sadržane u polici osiguranja izdanoj u skladu s člankom 3. stavkom 1. [Prve direktive], koje isključuju iz osiguranja upotrebu ili vožnju vozila:

– od strane osoba koje za to nemaju izričito ili implicitno odobrenje;

[...]

za potrebe članka 3. stavka 1. [Prve direktive] smatraju nevažecima u pogledu odštetnih zahtjeva trećih osoba koje su žrtve prometne nezgode.

Međutim, odredba ili klauzula iz prve alineje može se upotrijebiti protiv osoba koje su dobrovoljno ušle u vozilo koje je prouzročilo štetu ili ozljedu ako osiguravatelj može dokazati da su znale da je vozilo ukradeno.

Države članice imaju mogućnost – kod prometnih nezgoda koje se dogode na njihovu području – ne primijeniti odredbu u prvom podstavku ako i u mjeri u kojoj žrtva može dobiti naknadu štete od tijela za socijalno osiguranje.” [neslužbeni prijevod]

- 6 Člankom 1. Treće direktive Vijeća 90/232/EEZ od 14. svibnja 1990. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (SL 1990., L 129, str. 33.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14 (u daljnjem tekstu: Treća direktiva), predviđalo se da „osiguranje iz članka 3. stavka 1. [Prve direktive] pokriva odgovornost za tjelesne ozljede svih putnika osim vozača nastale upotrebom vozila”. [neslužbeni prijevod]
- 7 Člankom 1.a Treće direktive određivalo se:
- „Osiguranje iz članka 3. stavka 1. [Prve direktive] obuhvaća tjelesne ozljede i oštećenje stvari pješaka, biciklista i drugih nemotoriziranih korisnika ceste koji, zbog posljedica prometne nezgode u kojoj je sudjelovalo motorno vozilo, u skladu s nacionalnim građanskim pravom imaju pravo na naknadu štete. Ovaj članak ne dovodi u pitanje građanskopravnu odgovornost, kao ni visinu naknade štete.” [neslužbeni prijevod]
- 8 Direktivom 2009/103 izvršena je kodifikacija prethodnih direktiva u području građanskopravne odgovornosti u pogledu motornih vozila te su one slijedom toga stavljene izvan snage s učinkom od 27. listopada 2009. Prema korelacijskoj tablici koja se nalazi u Prilogu II. toj direktivi, članak 2. stavak 1. Druge direktive odgovara članku 13. stavku 1. Direktive 2009/103, a članak 1.a Treće direktive odgovara članku 12. stavku 3. Direktive 2009/103.

Portugalsko pravo

- 9 U skladu s člankom 4. stavkom 1. decreta-lei n° 291/2007, que aprova o regime do sistema do seguro obrigatório de responsabilidade civil automóvel e transpõe parcialmente para a ordem jurídica interna a Directiva n° 2005/14/CE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 11 de Maio, que altera as Directivas n°s 72/166/CEE, 84/5/CEE, 88/357/CEE e 90/232/CEE, do Conselho, e a Directiva n° 2000/26/CE, relativas ao seguro de responsabilidade civil resultante da circulação de veículos automóveis (Dekret-zakon br. 291/2007 o odobrenju uređenja sustava obveznog osiguranja građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i djelomičnom prenošenju Direktive 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o izmjeni direktiva Vijeća 72/166/EEZ, 84/5/EEZ, 88/357/EEZ i 90/232/EEZ i Direktive 2000/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila) od 21. kolovoza 2007. (*Diário da República* prva serija, br. 160. od 21. kolovoza 2007.):

„Svaka osoba koja može biti građanskopravno odgovorna za naknadu štete zbog tjelesnih ozljeda ili oštećenja stvari prouzročenih trećim osobama kopnenim motornim vozilom, upravljanje kojim ovisi o posjedovanju posebne dozvole, ili njegovim priključnim vozilom, a koji se uobičajeno nalaze na portugalskom državnom području, mora, kako bi to vozilo moglo prometovati, biti pokrivena osiguranjem kojim se jamči ta odgovornost, u skladu s ovim Dekretom-zakonom.”

- 10 Članak 11. stavak 2. Dekreta-zakona br. 291/2007 glasi:

„Osiguranje građanskopravne odgovornosti propisano u članku 4. pokriva štete koje su nastale pješacima, biciklistima i drugim nemotoriziranim korisnicima ceste u slučajevima i u opsegu u kojima se zakonom koji se primjenjuje na građanskopravnu odgovornost koja proizlazi iz prometnih nezgoda određuje naknada tih šteta.”

11 Člankom 14. stavkom 2. točkom (b) toga Dekreta-zakona određuje se:

„Iz jamstva osiguranja isključene su i sve imovinske štete koje su nastale sljedećim osobama: [...] ugovaratelju osiguranja”.

12 Člankom 15. stavkom 3. navedenog Dekreta-zakona propisuje se:

„U slučajevima teške krađe, krađe ili kaznenog djela neovlaštene uporabe motornih vozila i prometnih nezgoda koje su prouzročene s namjerom, osiguranje ne jamči naknadu štete koju su vlasniku dužni isplatiti počinitelji i sudionici [...]”.

Glavni postupak i prethodno pitanje

13 Dana 26. travnja 2009. L. I. Delgado Mendes i njegova supruga nalazili su na farmi u Chamusci (Portugal), koje su vlasnici, i u čijem su dvorištu bila parkirana dva motorna vozila, od kojih jedno pripada L. I. Delgadu Mendesu, a drugo njegovoj supruzi. Oko 18 sati dotične osobe utvrdile su da se za upravljačem vozila L. I. Delgada Mendesa nalazi muškarac kojega ne poznaju i da je pokrenuo to vozilo. L. I. Delgado Mendes i njegova supruga odmah su ušli u drugo vozilo i krenuli u potjeru za navedenim vozilom.

14 Došavši na raskrižje, vozilo L. I. Delgada Mendesa se zaustavilo. L. I. Delgado Mendes također se zaustavio na udaljenosti od 20 metara od njega i izašao iz suprugina vozila kako bi se uputio prema vlastitom vozilu.

15 Vozač vozila L. I. Delgada Mendesa tada je krenuo unazad na način da je s desne strane udario i u vozilo supruge L. I. Delgada Mendesa i u njega, zbog čega je on pao na tlo. Navedeni vozač krenuo je prema naprijed, a zatim iznenada i naglo ponovno unazad, pri čemu je srušio L. I. Delgada Mendesa, koji se upravo dizao, i pregazio ga, tako da ga je vlastito vozilo vuklo na udaljenosti od otprilike osam metara.

16 L. I. Delgado Mendes kao izravnu posljedicu te nezgode pretrpio je nekoliko lomova i trauma. Liječen je do 8. veljače 2011., nije smio raditi 654 dana te su mu ostale brojne posljedice.

17 Na dan navedene nezgode građanskopravna odgovornost za štete nanosene trećim osobama vozilom L. I. Delgada Mendesa bila je osigurana kod CA Seguros, na temelju police osiguranja u kojoj je bio naveden u svojstvu ugovaratelja osiguranja i uobičajenog vozača toga vozila. Ta polica osiguranja sadržavala je, među ostalim, sljedeće odredbe:

- treća osoba je svaka „osoba kojoj nakon nezgode pokrivena ugovorom nastane šteta koja se može popraviti ili naknaditi u skladu s građanskim pravom ili ovom policom osiguranja” (klauzula 1. točka (e));
- „ovim ugovorom ispunjava se obveza osiguranja građanskopravne odgovornosti za upotrebu motornih vozila, propisana u članku 4. Dekreta-zakona [br. 291/2007]” (klauzula 2. točka 1.);
- „ovim ugovorom jamči se, uz ograničenja i u uvjetima koji su utvrđeni zakonom:
 - (a) građanskopravna odgovornost ugovaratelja osiguranja, vlasnika vozila [...] i osoba koje njime zakonito upravljaju, za tjelesne ozljede i oštećenje stvari nastale trećim osobama;
 - (b) naknada štete koju su dužni isplatiti počinitelji krađe, teške krađe, kaznenog djela neovlaštene uporabe motornih vozila i prometnih nezgoda koje su prouzročene s namjerom” (klauzula 2. točka 2.);

- „ovaj ugovor uključuje [...] u pogledu nezgoda koje su se dogodile na državnom području Portugala, obvezu naknade štete uspostavljenu građanskim pravom” [klauzula 4. točka 1. podtočka (a)];
 - „isključena su iz obveznog jamstva osiguranja sva oštećenja stvari koja su nastala ugovaratelju osiguranja” (klauzula 5. točka 2. podtočka (b));
 - u „slučajevima teške krađe [...] i prometnih nezgoda koje su prouzročene namjerno, osiguranje ne jamči naknadu štete koju su vlasniku dužni isplatiti počinitelji i sudionici [...]” (klauzula 5. točka 5.).
- 18 L. I. Delgado Mendes podnio je tužbu pred Tribunal de Comarca de Santarém (Okružni sud u Santarému, Portugal) radi nalaganja CA Seguros da mu isplati naknadu štete u ukupnom iznosu od 210 641,00 eura na ime nastale imovinske i neimovinske štete, uvećanog za zakonske kamate od zaprimanja te tužbe. CA Seguros zbog više razloga zahtijevao je odbijanje navedene tužbe.
- 19 Taj sud odbio je tužbu L. I. Delgada Mendesa kao neosnovanu, osobito zbog toga što je na temelju članka 15. stavka 3. Dekreta-zakona 291/2007 vlasnik vozila isključen iz kruga potencijalnih korisnika ugovorenog osiguranja.
- 20 L. I. Delgado Mendes podnio je žalbu protiv te presude Tribunalu da Relação de Évora (Žalbeni sud u Évori, Portugal). Osobito tvrdi da taj članak 15. stavak 3. treba restriktivno tumačiti tako da se njime isključuje naknada štete jedino za imovinsku štetu koja je nastala vozaču vozila. Naime, tim tekstom zakonodavac nije obuhvatio nezgode poput onih žrtva kojih je bio L. I. Delgado Mendes. Budući da je glavni cilj ugovora o osiguranju o kojemu je riječ u glavnom postupku zaštita žrtava kojima su nastale tjelesne ozljede naknadom štete svima – osim sâmom vozaču – naknada štete za tjelesne ozljede koje su nastale L. I. Delgadu Mendesu ulaze u ovom slučaju u situaciju „treće osobe koja je žrtva”.
- 21 CA Seguros protivi se tom restriktivnom tumačenju i tvrdi, među ostalim, da se njime povređuje članak 9. código civil (Građanski zakonik) jer se dotičnim osiguranjem nastoji jamčiti odgovornost „svake osobe koja može biti građanskopravno odgovorna za naknadu tjelesnih ozljeda ili oštećenja stvari prouzročenih trećim osobama kopnenim motornim vozilom”. Ne može se međutim prihvatiti da osoba odgovorna za rizik koji proizlazi iz upotrebe motornog vozila sâma bude zaštićena na temelju građanskopravne odgovornosti, kao da ima svojstvo treće osobe.
- 22 Sud koji je uputio zahtjev ističe da je predmet tužbe ograničen na određivanje veze koja postoji između, s jedne strane, osiguranog događaja odgovornosti i obveze naknade žrtvi koja iz toga proizlazi te, s druge strane, ograničenja i područja primjene ugovora o osiguranju o kojemu je riječ u glavnom postupku.
- 23 Tribunal da Relação de Évora (Žalbeni sud u Évori) zaključuje i da je vozač vozila L. I. Delgada Mendesa, koje osigurava CA Seguros, odgovoran za nastanak nezgode te da je na tom vozaču obveza da naknadi štetu koju je prouzročio. Taj sud pojašnjava da je na temelju ugovora o osiguranju sklopljenog između L. I. Delgada Mendesa i CA Seguros potonji u trenutačnoj situaciji, u kojoj žrtva jest treća osoba u odnosu na osigurateljni odnos koji postoji između vlasnika vozila i njegova osiguratelja, nesporno odgovoran za naknadu štete koja proizlazi iz isključive krivnje navedenog vozača.
- 24 Međutim, glavni postupak ima dvije osobitosti jer je vozač vozila L. I. Delgada Mendesa nezgodu izazvao s namjerom, a žrtva tužitelj je ugovaratelj osiguranja tog vozila.
- 25 Što se tiče prve od tih posebnosti, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da je obveza osiguratelja da naknadi štete koje proizlaze iz prometnih nezgoda koje su prouzročene s namjerom od 2007. utvrđena ustaljenom sudskom praksom Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud, Portugal).

- 26 Međutim, što se tiče druge od tih posebnosti, i članak 15. stavak 3. Dekreta-zakona br. 291/2007 i ugovor o osiguranju o kojemu je riječ u glavnom postupku izričito su predviđali da „u slučajevima krađe i [...] prometnih nezgoda koje su prouzročene s namjerom, osiguranje ne jamči naknadu štete koju su vlasniku dužni isplatiti počinitelji i sudionici”. Međutim, okolnosti ovog slučaju odgovaraju tim dvjema situacijama. Osim toga, članak 14. stavak 2. točka (b) toga dekreta isključivao je i „iz jamstva osiguranja [...] sve imovinske štete koje su nastale [...] ugovaratelju osiguranja”.
- 27 Tribunal da Relação de Évora (Žalbeni sud u Évori, Portugal) i CA Seguros usto smatraju da tumačenje članka 15. stavka 3. Dekreta-zakona br. 291/2007 koje je predložio L. I. Delgado Mendes ne ispunjava zahtjeve koji su u tom pogledu postavljeni u članku 9. Građanskog zakonika.
- 28 Međutim, sud koji je uputio zahtjev sumnja u usklađenost članka 14. stavka 2. točke (b) i članka 15. stavka 3. Dekreta-zakona br. 291/2007 (u daljnjem tekstu: sporni propis) s pravom Unije. U tom pogledu ističe da je Drugom direktivom odnos između vlasnika i osiguratelja – tipičan za ugovor o osiguranju – zamijenjen odnosom između osiguratelja i osobe odgovorne za nezgodu i da je Trećom direktivom potvrđeno da je, što se tiče svake odredbe ili ugovorne klauzule o isključenju iz osiguranja, odlučujući odnos onaj između osiguratelja i vozača, a ne odnos između osiguratelja i vlasnika te da je Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud) taj pristup potvrdio u nekoliko navrata tijekom 2008.
- 29 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev smatra da je isključenje osoba obuhvaćenih spornim propisom definirano na temelju općih i apstraktnih kriterija, što je Sud presudio protivnim dotičnim direktivama. Također se pita o usklađenosti navedenih isključenja – koja se temelje jedino na svojstvu vlasnika vozila koje je predmet nezgode – s načelom jednakog postupanja.
- 30 U tim je okolnostima Tribunal da Relação do Porto (Žalbeni sud u Portu) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„Protivi li se pravu [Unije] a osobito članku 12. stavku 3. i članku 13. stavku 1. Direktive 2009/103/EZ [...], isključenje po nacionalnom pravu svake naknade pješaku iz razloga što je potonji vlasnik vozila i ugovaratelj osiguranja, u slučaju prometne nezgode koja je rezultirala tjelesnim ozljedama i oštećenjem stvari za pješaka koji je namjerno pregažen motornim vozilom čiji je vlasnik, a koji je vozila osoba koja je počinitelj krađe?”

O prethodnom pitanju

- 31 Uvodno najprije treba istaknuti da se Direktiva 2009/103 ne primjenjuje *ratione temporis* na glavni postupak. Naime, s obzirom na datum nezgode iz koje proizlazi, u ovom slučaju primjenjivi su osobito članak 2. stavak 1. Druge direktive i članak 1.a Treće direktive.
- 32 Potom, kako bi se dao koristan odgovor na postavljeno pitanje, osim odredaba koje su izričito obuhvaćene u prethodnom pitanju, treba voditi računa i o članku 3. stavku 1. Prve direktive i članku 1. stavku 1. Druge direktive.
- 33 Naposljetku, budući da je sud koji je uputio zahtjev pojasnio da je obveza osiguratelja da naknadi štete iz prometnih nezgoda koje su prouzročene s namjerom od 2007. utvrđena ustaljenom sudskom praksom Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud), očito je da se postavljeno pitanje zapravo ne odnosi na to nalažu li ili ne Prva, Druga i Treća direktiva pokriće obveznim osiguranjem šteta nastalih prometnim nezgodama koje su prouzročene s namjerom nego konkretno na usklađenost s tim direktivama isključenja takvog pješaka samo zbog toga što je taj pješak ugovaratelj osiguranja i vlasnik vozila kojim su prouzročene te štete.

- 34 Slijedom toga treba smatrati da sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem Sud u bitnome pita treba li članak 3. stavak 1. Prve direktive, članak 1. stavak 1. i članak 2. stavak 1. Druge direktive kao i članak 1.a Treće direktive tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis poput onog o kojemu je riječ u glavnom postupku, koji isključuje pokriće i, slijedom toga, naknadu štete obveznim osiguranjem građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila za tjelesne ozljede i oštećenja stvari koji su nastali pješaku žrtvi prometne nezgode samo zbog toga što je taj pješak bio ugovaratelj osiguranja i vlasnik vozila kojim su te štete prouzročene.
- 35 U tom pogledu kao prvo treba podsjetiti na to da se propisima Unije u području obveznog osiguranja građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila nastoji osigurati slobodno kretanje kako vozila koja se uobičajeno nalaze na području Europske unije tako i osoba koje putuju tim vozilima te osigurati da žrtve nezgoda prouzročenih tim vozilima uživaju usporedivo postupanje, bez obzira na mjesto na području Unije gdje se nezgoda dogodila (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 27.).
- 36 Stoga Prva direktiva, kako je pojašnjena i upotpunjena Drugom i Trećom direktivom, nameće dužnost državama članicama da osiguraju da građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe motornih vozila koja se uobičajeno nalaze na njihovu području bude pokrivena osiguranjem te određuje, između ostalog, vrste šteta i koje treće oštećene osobe to osiguranje treba pokrivati (presuda od 23. listopada 2012., Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 37 U tom pogledu, Sud je već istaknuo da je cilj članka 3. stavka 1. Prve direktive, članka 2. stavka 1. Druge direktive i članka 1. Treće direktive jamčenje da obvezno osiguranje građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila omogući svim putnicima žrtvama nezgode prouzročene vozilom da im bude nadoknađena šteta koja im je nastala (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 29.).
- 38 Naime, razvoj pravila Unije u području obveznog osiguranja pokazuje kako je zakonodavac Unije stalno slijedio i snažio taj cilj zaštite žrtava od nezgoda koje su uzrokovala vozila (presuda od 4. rujna 2014., Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, t. 52.).
- 39 Osobito, Direktiva 2005/14 uvođenjem članka 1.a u Treću direktivu proširila je pokriće osiguranja predviđeno člankom 3. stavkom 1. Prve direktive na tjelesne ozljede i oštećenja stvari koje su pretrpjeli pješaci, biciklisti i drugi nemotorizirani korisnici ceste (vidjeti u tom smislu presudu od 4. rujna 2014., Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, t. 55.).
- 40 Slijedom toga, budući da je L. I. Delgado Mendes bio u svojstvu pješaka tijekom nezgode o kojoj je riječ u glavnom postupku, treba utvrditi da članak 1.a Treće direktive nalaže da tjelesne ozljede i oštećenja stvari koje su mu nastale nakon te nezgode i zbog kojih pješak ima pravo dobiti naknadu štete sukladno nacionalnom pravu, budu pokrivena obveznim osiguranjem njegova vozila.
- 41 Što se konkretnije tiče svojstva neke žrtve prometne nezgode da je ugovaratelj osiguranja i vlasnik vozila koje je sudjelovalo u toj nezgodi, treba podsjetiti na to da je Sud presudio da cilj zaštite žrtava koji se nastoji postići Prvom, Drugom i Trećom direktivom nalaže da se pravni položaj vlasnika vozila koji se nalazio u njemu u trenutku navedene nezgode kao putnik izjednači s onim svakog drugog putnika žrtve iste nezgode (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 30.).
- 42 Sud je također presudio da se tom cilju protivi i to da nacionalni propis neosnovano suzi pojam putnika pokrivenog obveznim osiguranjem građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila isključujući iz tog pojma osobe koje se nalaze u dijelu vozila koji nije bio ni konstruiran za njihov prijevoz ni opremljen u tu svrhu (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 30.).

- 43 Sud je iz toga zaključio da navedeni cilj zaštite žrtava nalaže i da je pravni položaj osobe koja je bila osigurana za upravljanje vozilom, ali je u trenutku nezgode bila putnik toga vozila, bude izjednačen sa svakim drugim putnikom žrtvom te nezgode i da stoga činjenica da je neka osoba bila osigurana za upravljanje vozilom kojim je prouzročena navedena nezgoda ne omogućuje da ta osoba bude isključena iz pojma „treća osoba koja je žrtva” u smislu članka 2. stavka 1. Druge direktive jer je bio putnik, a ne vozač toga vozila (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 31. i 32.).
- 44 Analogijom treba smatrati da činjenica da je pješak koji je bio pregažen tijekom prometne nezgode ugovaratelj osiguranja i vlasnik vozila kojim je ta nezgoda prouzročena ne omogućuje da se tu osobu isključi iz pojma „treća osoba koja je žrtva” u smislu članka 2. stavka 1. Druge direktive i članka 1.a Treće direktive.
- 45 Naime, kao što je naveo sud koji je uputio zahtjev i kao što je opravdano istaknula Komisija, okolnost da se vlasnik dotičnog vozila i ugovaratelj osiguranja u njemu nije nalazio prilikom nezgode, ali je tim vozilom pregažen kao pješak, ne može opravdati različito postupanje u pogledu istog cilja zaštite koji se nastoji postići Prvom, Drugom i Trećom direktivom, kao što je navedeno u točki 41. ove presude.
- 46 Kao drugo, što se tiče prava priznatih trećim osobama koje su žrtve treba podsjetiti da je obveza osiguravateljnog pokrivača građanskopravne odgovornosti za štetu uzrokovanu trećima motornim vozilima različita od opsega naknade te štete na ime građanskopravne odgovornosti osiguranika. Naime, dok je prva definirana i zajamčena propisima Unije, druga je u biti uređena nacionalnim pravom (presuda od 23. listopada 2012., Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, t. 28. i navedena sudska praksa).
- 47 Sud je u tom pogledu već presudio da iz cilja Prve, Druge i Treće direktive kao i iz njihovih tekstova proizlazi da njihova svrha nije usklađenje sustava građanskopravne odgovornosti država članica te da one, prema sadašnjem stanju prava Unije, i dalje mogu slobodno odrediti sustav građanskopravne odgovornosti koji se primjenjuje na nezgode izazvane upotrebom motornih vozila (presuda od 23. listopada 2012., Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, t. 29. i navedena sudska praksa).
- 48 Međutim, Sud je pojasnio da države članice moraju izvršavati svoje nadležnosti u tom području s obzirom na pravo Unije i tako da nacionalne odredbe kojima se uređuje naknada odštetnih zahtjeva koji proizlaze iz upotrebe motornih vozila ne mogu Prvu, Drugu i Treću direktivu lišiti njihova korisnog učinka (presuda od 23. listopada 2012., Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, t. 31. i navedena sudska praksa).
- 49 Kao što je i Sud to pojasnio, te direktive bile bi lišene takvog učinka ako bi na temelju doprinosa žrtve nastanku štete nacionalni propis, određen na temelju općih i apstraktnih kriterija, žrtvi nijekao ili neproporcionalno ograničio pravo da joj obvezno osiguranje građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila nadoknadi štetu. Stoga se to pravo može ograničiti samo u iznimnim okolnostima, na temelju pojedinačne ocjene (presuda od 23. listopada 2012., Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, t. 32. i navedena sudska praksa).
- 50 Dakle, iz sudske prakse proizlazi da se navedenim direktivama protivni nacionalni propis kojim se omogućuje nijekanje ili neproporcionalno ograničavanje, samo na temelju doprinosa putnika nastanku štete koja mu je nastala, prava navedenom putniku da mu obvezno osiguranje građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila naknadi štetu (vidjeti u tom smislu presudu od 23. listopada 2012., Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, t. 33. i navedenu sudsku praksu).
- 51 Međutim, isto vrijedi i što se tiče nacionalnog propisa, poput spornog, koji omogućuje da se pješaku, jedino na temelju njegova svojstva ugovaratelja osiguranja i vlasnika vozila kojim su mu prouzročene tjelesne ozljede i oštećenja stvari, zaniječe pravo da mu obvezno osiguranje građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila naknadi štetu.

- 52 Naime, Sud je presudio da se članku 3. stavku 1. Prve direktive protivi to da se osiguratelj građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila može pozivati na zakonske odredbe ili ugovorne klauzule kako bi odbio isplatiti štetu žrtvama nezgode koja je prouzročena osiguranim vozilom (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 33.).
- 53 Sud je također presudio da se članak 2. stavak 1. prvi podstavak Druge direktive ograničava na upućivanje na te obveze u pogledu odredbi ili klauzula police osiguranja iz toga članka, isključujući iz pokrića osiguranja građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila štete koje su trećim osobama koje su žrtve nastale zbog uporabe ili upravljanja osiguranim vozilom od strane osoba koje nisu ovlaštene na upravljanje tim vozilom, osoba koje nemaju vozačku dozvolu ili osoba koje ne ispunjavaju zakonske obveze tehničke naravi u pogledu stanja i sigurnosti navedenog vozila (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 34.).
- 54 Točno je da se odstupanjem od te obveze, člankom 2. stavkom 1. drugim podstavkom Druge direktive predviđa da osiguratelj određenim žrtvama može ne naknaditi štetu, vodeći računa o situaciji koju su oni sami stvorili, odnosno osobama koje su dobrovoljno ušle u vozilo koje je prouzročilo štetu ako osiguravatelj može dokazati da su znale da je vozilo ukradeno. Također, kao što je Sud već presudio, od članka 2. stavka 1. Prvog podstavka Druge direktive može se odstupiti samo u tom posebnom slučaju (presuda od 1. prosinca 2011., Churchill Insurance Company Limited i Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, t. 35.).
- 55 Međutim, u glavnom postupku nesporno je da taj slučaj ne postoji.
- 56 U tim okolnostima treba utvrditi da sporni propis negativno utječe na jamstvo predviđeno pravom Unije, prema kojem građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe motornih vozila, određena prema mjerodavnom nacionalnom pravu, mora biti pokrivena osiguranjem u skladu s Prvom, Drugom i Trećom direktivom.
- 57 Iz toga slijedi da članak 3. stavak 1. Prve direktive i članak 1. stavak 1. i članak 2. stavak 1. Druge direktive treba tumačiti na način da im se protivi to da se osiguratelj građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila može pozivati na nacionalni propis poput spornog propisa kako bi odbio naknaditi štetu trećoj osobi koja je žrtva za tjelesne ozljede i oštećenja stvari nastale tijekom nezgode koja je prouzročena osiguranim vozilom.
- 58 Kao treće, treba istaknuti da to utvrđenje nije potkrijepljeno argumentacijom CA Seguros, prema kojoj bi se na sustav građanskopravne odgovornosti ozbiljno negativno utjecalo ako bi se na tu odgovornost mogla pozivati sama ta osigurana osoba, a što se implicira odštetnim zahtjevom o kojemu je riječ u glavnom postupku.
- 59 U tom pogledu treba naglasiti da je sud koji je uputio zahtjev pojasnio da je predmet tužbe u glavnom postupku u toj fazi postupka ograničen na opseg pokrića već utvrđene građanskopravne odgovornosti ugovorom o osiguranju o kojemu je riječ u glavnom postupku. Naime, taj je sud potvrdio da je već utvrdio da je vozač osiguranog vozila odgovoran za naknadu štete koju je prouzročio te je naveo da, na temelju ugovora o osiguranju sklopljenog između L. I. Delgada Mendesa i CA Segurosa, potonji, bez spornog propisa, odgovoran za naknadu štete koja proizlazi iz isključive krivnje vozača.
- 60 Slijedom toga argumentacija CA ne zasniva se na činjenicama jer sud koji je uputio zahtjev nije utvrdio postojanje građanskopravne odgovornosti L. I. Delgada Mendesa u pogledu njega sâmog nego pak postojanje odgovornosti prema njemu vozača vozila koje je sudjelovalo u nezgodi o kojoj je riječ u glavnom postupku.

- 61 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje treba odgovoriti da članak 3. stavak 1. Prve direktive, članak 1. stavak 1. i članak 2. stavak 1. Druge direktive kao i članak 1.a Treće direktive treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis, poput onog o kojemu je riječ u glavnom postupku, koji isključuje pokriće, i slijedom toga, naknadu štete obveznim osiguranjem građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila tjelesnih ozljeda i oštećenja stvari koje su nastale pješaku žrtvi prometne nezgode samo zbog toga što je taj pješak ugovaratelj osiguranja i vlasnik vozila kojim su prouzročene te štete.

Troškovi

- 62 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 1. Direktive Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, članak 1. stavak 1. i članak 2. stavak 1. Druge direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005., kao i članak 1.a Treće direktive Vijeća 90/232/EEZ od 14. svibnja 1990. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, kako je izmijenjena Direktivom 2005/14, treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis, poput onog o kojemu je riječ u glavnom postupku, koji isključuje pokriće, i, slijedom toga, naknadu štete obveznim osiguranjem građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, tjelesnih ozljeda i oštećenja stvari koje su nastale pješaku žrtvi prometne nezgode samo zbog toga što je taj pješak ugovaratelj osiguranja i vlasnik vozila kojim su prouzročene te štete.

Potpisi